

місця
о самостійного
всесвітнього
ДР 07.820.013
Толова СВР до Л. В. Марченко
12.12.2022р.

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, доцента Заруцької Олени Павлівни
на дисертаційну роботу Дронь Марини Анатоліївни
на тему «Стратегія управління фінансовими ризиками в умовах кризи (на
прикладі банківських установ)», що подана на здобуття ступеня доктора
філософії зі спеціальності 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

В умовах кризи підприємствам особливу увагу варто приділяти вивченню основних методів управління фінансовими ризиками, пошуку способів і напрямів їх мінімізації. Питання стратегічного управління фінансовими ризиками знаходяться на стику таких наукових напрямів, як управління фінансовою стійкістю, управління фінансовою безпекою, а також є необхідною складовою фінансового менеджменту. Водночас, теорія управління фінансовими ризиками у банках має свою специфічну методологію, спрямованість і завдання.

Банки відіграють вирішальну роль в економічній безпеці України і через те повинні не тільки діагностувати потенційні ризики, а й мати ефективну стратегію щодо нейтралізації негативного впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ. Розвиток сучасного фінансового сектору привносить у операційну діяльність банків нові аспекти й проблеми стабільного функціонування, розв'язання яких багато в чому залежить від визначення стратегії управління фінансовими ризиками.

Саме в умовах кризи особливої актуальності набувають питання розробки та впровадження у практику банківських установ ефективної стратегії управління фінансовими ризиками.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідних робіт Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Теоретико-методологічні засади забезпечення економічного розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах

фінансової нестабільності» (номер державної реєстрації 0121U109171), в межах якої удосконалено методичні підходи до оцінки фінансових ризиків в умовах фінансової нестабільності; Українського державного університету науки і технологій «Розвиток системи ризик-менеджменту в умовах кризи» (номер державної реєстрації 0122U002523), в рамках якої запропоновано підходи до підвищення результативності системи ризик-менеджменту в умовах криз.

Положення дисертаційного дослідження також використовуються у навчальному процесі університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна при викладанні таких навчальних дисциплін: «Ризикологія», «Економічний аналіз», «Банківський менеджмент».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Аналіз поданої до захисту наукової роботи дозволяє дійти висновку що наукові положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на достатньому науковому рівні. Результати дослідження є достовірними, робота ґрунтується на фундаментальних положеннях економічної теорії, теорії фінансів та кредиту, банківської справи, сучасних концепціях банківського нагляду на ризик-орієнтованій основі, наукових працях з питань регулювання діяльності та стратегічного менеджменту банків.

Використаний широкий науковий інструментарій, який включає в себе загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: наукової абстракції, аналізу, синтезу та порівняння – для дослідження понятійного апарату та теоретичного узагальнення; групування – для вивчення фінансових ризиків банків та їх класифікаційних ознак; структурного аналізу – для виокремлення інструментів стратегічного управління фінансовими ризиками банку; системного аналізу – для впорядкування організації процесу управління фінансовими ризиками банку; економічного аналізу – для дослідження стану банківського сектору України; конструктивні та абстрактно-логічні – для теоретичного узагальнення, формування висновків та розробок пропозицій щодо вдосконалення управління банківськими ризиками. Отримані результати забезпечуються творчим

використанням наукових підходів, чітким визначення об'єкту та предмету дослідження, мети і завдань дисертаційної роботи, системним вивчення та узагальнення результатів наукових розробок вітчизняних і зарубіжних фахівців з питань банківського ризик-менеджменту.

Результати дослідження викладені послідовно та логічно, на основі аргументованого подання опрацьованих даних, ретельного вибору та критичного осмислення літературних джерел. Дисертантка використовує результати власних наукових досліджень, законодавчі та нормативно-правові акти з питань банківського регулювання та нагляду, статистичні та звітно-аналітичні дані НБУ, публічну фінансову звітність банків України.

Достовірність винесених на захист положень підтверджується апробацією результатів дисертації на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих наукових працях.

Аргументованість, достовірність та обґрунтованість, зроблених у дисертаційній роботі висновків та рекомендацій, визначається сукупністю викладених наукових результатів, що базуються на аналізі фахової літератури, фактологічних матеріалах, статистичних даних. У ході дослідження автором опрацьовано 170 літературних джерел, серед яких фундаментальні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні та аналітичні дані Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб тощо. Достовірність отриманих результатів забезпечується тим, що вони отримані в результаті використання сучасних методичних засобів і прийомів.

Кількість та обсяг публікацій, які відображають основний зміст дисертації М. А. Дронь відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. За темою дисертаційного дослідження автором опубліковано 19 наукових праць, у тому числі 2 одноосібних розділів у колективних

монографіях, 3 публікації – у наукових фахових виданнях України, 4 – в інших виданнях України, 10 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг опублікованих наукових праць становить 4,5 друк. арк., з них особисто автору належить 2,3 друк. арк..

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні та подальшому розвитку науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо стратегії управління фінансовими ризиками в умовах кризи.

Заслуговує особливої уваги запропонований автором науково-методичний підхід до стратегії управління фінансовими ризиками банку в умовах кризи, яка на відміну від існуючих, враховує значення інтегрального показника суттєвості фінансових ризиків, ризик-апетит та рівень покриття економічним капіталом відкритих позицій, що перебувають під ризиком. Також автором запропоновано методику визначення рівня суттєвості фінансового ризику та сукупного ризику банку, яка, на відміну від існуючої, враховує умови зовнішнього середовища банку: ординарні (стандартні), передкризові, економічна нестабільність (криза).

Автором акцентовано увагу, що стратегія управління фінансовими ризиками містить визначення рівня суттєвості фінансового ризику, який враховує бальні оцінки якісних та кількісних компонент ризику. Мінімальний рівень суттєвості фінансового ризику не є загрозливим для подальшої діяльності банку. Середній рівень суттєвості сигналізує про те, що обсяг ризику незначно перевищує ліміти (ризик-апетит), але така ситуація не складає значної загрози для надходжень і капіталу банку. При цьому банк може запровадити додаткові заходи щодо покращення фінансової стабільності банку. Максимальний рівень суттєвості фінансового ризику сигналізує про значне порушення обмежень; величина ризику загрожує подальшій діяльності банку, а тому необхідно застосовувати певні заходи так званого плану самооздоровлення.

Важливим положенням роботи є саме розробка цього плану фінансового самооздоровлення у випадку кризи. Автором встановлено, що напрямки самооздоровлення банку мають бути інтегровані у стратегію управління фінансовими ризиками та базуватися на Плані відновлення фінансової стійкості в умовах кризи.

Запропонований дисертанткою план фінансового самооздоровлення включає заходи щодо зниження рівня ризиків та підтримки економічного капіталу, а також певні антикризові дії. Серед заходів, які розглянуті в роботі, заслуговують уваги наступні: продаж певних напрямків бізнесу, активів, реструктуризація зобов'язань тощо. Заходи щодо самооздоровлення визначаються банком залежно від його розміру, структури та напрямків діяльності.

Проведене дослідження виокремило наступні функції обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління фінансовими ризиками: стандартизація та регламентація обліково-аналітичних процедур; методичне забезпечення стратегічних антикризових рішень; антикризовий контроль; аналіз причинно-наслідкових зав'язків фінансового стану; фінансовий моніторинг основних бізнес-процесів банку; складання внутрішньої та зовнішньої звітності з ризик-менеджменту банку; оптимальний розподіл ресурсів в умовах кризи; акумулювання інформації про об'єкти управлінського обліку.

Також позитивної оцінки заслуговує проведений автором аналіз банківського сектору України за останні роки та діагностика наслідків кризових чинників.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Дисертація Дронь М.А. у цілому відрізняється достатньо високим рівнем наукового аналізу та узагальнення. Позитивно оцінюючи отримані здобувачкою результати варто, разом з цим, зазначити дискусійні моменти та певні зауваження:

1. У параграфі 1.2. «Методичні підходи до оцінки фінансових ризиків в умовах кризи» доцільно було би більш детально розглянути три групи методів оцінки фінансових ризиків, а саме: «традиційні», які є ефективними в ординарних умовах, «кризові» ефективні в умовах фінансової невизначеності та «універсальні», які є ефективними як в ординарних, так і в кризових умовах).
2. У роботі присвячено багато уваги формуванню стратегії управління фінансовими ризиками в умовах кризи. На наш погляд, доцільно було би більш чітко визначити відмінність стратегії управління фінансовими ризиками в ординарних умовах та в умовах кризи.
3. У роботі запропоновані варіанти стратегії управління фінансовими ризиками (антикризова, стабільна, агресивна), вибір яких визначається із урахуванням рівня економічного капіталу, ризик-апетиту та інтегральним показником суттєвості ризиків (стор. 150). Такий підхід відповідає сучасним вимогам до управління банківськими ризиками, є важливим та актуальним. У той же час, автор не приділив достатньої уваги саме розрахунку розміру економічного капіталу та встановленню ризик-апетиту за певними стратегіями, а наводить значення тільки інтегрального показника суттєвості ризиків.
4. При розгляді антикризових складових обліково-аналітичного забезпечення банківського ризик-менеджменту, на наш погляд було би доцільно приділити більше уваги визначенню стратегії управління фінансовими ризиками як одного з основного елементу управлінського обліку.
5. Високо оцінюючи запропоновану автором методику розрахунку інтегрального показника суттєвості фінансових ризиків, слід все ж таки зазначити, що на наш погляд, потрібка більш чітка інтерпретація отриманих в результаті якісних та кількісних показників, обґрунтування достовірності результатів, подальший розвиток рекомендації щодо їх використання. Сподіваємось, що розвиток отриманих результатів буде предметом наступних досліджень автора.

Загальний висновок

В цілому дисертаційна робота Дронь Марини Анатоліївни та тему «Стратегія управління фінансовими ризиками в умовах кризи (на прикладі банківських установ)» виконана на достатньо високому науковому рівні і є самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, яка відповідає спеціальності 051 – економіка. Представлені в дисертації наукові положення, висновки, пропозиції є обґрунтованими і у комплексі розв'язують наукове завдання теоретико-методичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо стратегічного управління фінансовими ризиками в умовах кризи.

Зміст дисертації відповідає сформульованій меті та завданням дослідження, які вирішені у повному обсязі. Оpubліковані праці достатньою мірою відображають основні результати. Апробація матеріалів дисертаційної роботи на міжнародних науково-практичних конференціях достатня. Враховуючи зазначене, дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022, положенням Вимог до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017, а її автор Дронь Марини Анатоліївни, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051- економіка.

Доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи
та страхування
Університету митної справи та фінансів

О. П. Заруцька

Підпис Заруцької О.П. засвідчую
Начальник відділу кадрів

